

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisław Stankiewicz
Sędziowie:	SA Andrzej Wiśniewski SA Bogumiła Metecka-Draus (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Emilia Biegańska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Barbary Rzuchowskiej

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. sprawy

1) **E. B. (1)**,

2) **E. B. (2)**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora i pełnomocnika wnioskodawców

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt III Ko 48/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że:

1. zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienie w kwocie 565.000 (pięćset sześćdziesiąt pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami z tytułu zadośćuczynienia za represje związane z wykonaniem wobec E. B. (1) wyroku

z dnia 20-23 sierpnia 1945 r. Trybunału Wojskowego ZSRR przechodzi na rzecz następcy prawnego wnioskodawcy - E. B. (2),

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz E. B. (2) kwotę 177.060 (sto siedemdziesiąt siedem tysięcy sześćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku tytułem odszkodowania;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Bogumiła Metecka-Draus Stanisław Stankiewicz Andrzej Wiśniewski

UZASADNIENIE

E. B. (1) pismem z dnia 6 grudnia 1999 r. złożył wniosek o przyznanie mu odszkodowania w kwocie 97.700 zł tytułem odszkodowania oraz sumy 293.100 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę związaną z pozbawieniem go wolności w okresie od 4.05.1945 r. do 8.05.1958 r. na podstawie ustawy z dnia 16 lipca 1998 r.

o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Z wniosku wynikało, iż był aresztowany i skazany przez Wojskowy Sąd NKGB

we L. na karę śmierci za przynależność do Armii Krajowej, która to kara została mu zamieniona na 20 lat katorgi. W skutek czego przebywał w obozach koncentracyjnych W. i na S..

W dniu 6 grudnia 2010 r. E. B. (1) zmodyfikował żądanie co do kwoty zadośćuczynienia i wniósł o przyznanie mu z tego tytułu 532.600 zł, zaś odszkodowania w kwocie 177.060 zł.

Na rozprawie w dniu 27 marca 2013 r. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł ostatecznie o zasądzenie zadośćuczynienia 565.000 zł

Wyrokiem z dnia 27 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie (sygn. akt

III Ko 48/10) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz E. B. (1) kwotę 565.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku tytułem zadośćuczynienia za represje związane z wykonaniem wyroku z dnia 25-31.12.1953 r., wydanego przez Sąd Specjalny ITŁ „Ż” MJ ZSSR, a w pozostałej części wniosek oddalił (pkt II wyroku). Kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacjami prokuratora oraz pełnomocnika wnioskodawcy.

Prokurator zarzucił obrazę przepisów prawa procesowego, mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 413 § 2 pkt 1 kpk przez błędne wskazanie, iż zasądzone zadośćuczynienie wynika z wykonania wyroku z dnia 25-31 grudnia 1953 r. wydanego przez Sąd Specjalny ITŁ „Ż” MJ ZSRR, podczas gdy ustalenia faktyczne wskazują, iż ma ono związek z wykonaniem wyroku Trybunału Wojskowego ZSRR z dnia 20-23 sierpnia 1945r.

2. art. 7 kpk przez dowolne i bezpodstawne uznanie, iż wykonanie wobec E. B. (1) kary orzeczonej wyrokiem Trybunału Wojskowego ZSRR

z dnia 20-23 sierpnia 1945 r. nie doprowadziło do powstania szkody w postaci utraconych korzyści związanych z brakiem możliwości zarobkowania;

3. art. 322 kpk w zw. z art. 558 kpk przez zaniechanie szacunkowego określenia wysokości szkody i oddalenie żądania w tym zakresie, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, iż szkoda taka powstała, przy czym jej precyzyjne ustalenie jest utrudnione.

W oparciu o te zarzuty, autor apelacji wniósł o zmianę wyroku przez :

1. uzupełnienie pkt I wyroku przez dodanie rozstrzygnięcia o zasądzeniu od Skarbu Państwa na rzecz E. B. (1) kwoty 177 060 zł (stu siedemdziesięciu siedmiu tysięcy sześćdziesięciu złotych) tytułem odszkodowania;

2. zastąpienie w pkt I wyroku słów: „25-31 grudnia 1953 r. wydanego przez Sąd Specjalny ITŁ „Ż” MJ ZSRR” słowami: „20-23 sierpnia 1945 r. Trybunału Wojskowego ZSRR”;

3. uchylenie pkt II wyroku.

Pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił:

1. obrażę prawa procesowego, a to art. 7 kpk poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego, w sposób spreczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na przyjęciu przez Sąd, iż wnioskodawca E. B. (1) posiadając jedynie podstawowe wykształcenie nie uzyskałby zatrudnienia lub uzyskując je, zarabiałby jedynie kwotę pozwalającą na pokrycie jego codziennych kosztów utrzymania, a tym samym nie byłby w stanie poczynić oszczędności stanowiących kwotę wnioskowanego odszkodowania, co miało wpływ na treść wyroku poprzez oddalenie wniosku w zakresie odszkodowania w kwocie 177 060 zł.

Podnosząc te zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie wniosku poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy E. B. (1) odszkodowanie w kwocie 177 060 zł ewentualnie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pismem z dnia 11 czerwca 2013 r. pełnomocnik wnioskodawcy zawiadomił, że E. B. (1) w dniu 2 czerwca 2013 r. zmarł i złożył odpis aktu zgonu (k. 535-537). Nadto przedstawił zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia sporządzony 11 czerwca 2013 r. w kancelarii notarialnej w B.. Dokument ten zaświadcza, iż spadek po zmarłym E. B. (1) w całości nabyła jego córka E. B. (2).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wniesione apelacje są zasadne.

Trafny jest bowiem sformułowany w obu skargach odwoławczych zarzut obrazy art. 7 kpk jako, że zaprezentowane w pisemnych motywach rozumowanie Sądu pierwszej instancji, które doprowadziło do ustalenia, iż wnioskodawca nie poniósł, na skutek pozbawienia go wolności, szkody w postaci utraconych korzyści ze względu na brak możliwości zarobkowania przez okres 13 lat, nie uwzględniało istotnych w tych zakresie okoliczności.

Wywód Sądu meriti jako powierzchowny, zawierający argumentację nieuwzględniającą zasad prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego jest nie do zaakceptowania bowiem nie respektuje zasad wymienionych w art. 7 kpk.

Słusznie podnoszą skarżący, że Sąd orzekający, chociaż prawidłowo ustalił, że E. B. (1) był represjonowany w związku z jego działalnością niepodległościową w okresie ostatniej wojny, w tym z przynależnością do AK, to jednak kładąc nacisk na fakt, iż tuż przed aresztowaniem nie pracował, dowolnie przyjął, że wnioskodawca nie będąc aresztowany, też by nie osiągał dochodów. Zaś gdyby przyjąć, iż pracę by znalazł, to zważywszy na jego wykształcenie li tylko podstawowe – osiągnęte z tego tytułu dochody zużyłyby w całości na własne utrzymanie. Przede wszystkim stwierdzić trzeba, że wnioskodawca po zaprzestaniu pracy w charakterze barmana, rzeczywiście jak ustalił to Sąd meriti, nie podjął innej pracy. Jednakże, co uszło uwadze tego Sądu, E. B. (1) czynnie zaangażował się w działalność niepodległościową,

co w tamtym, wojennym czasie, uniemożliwiało mu podjęcie kolejnego zatrudnienia. Natomiast po zakończeniu wojny, jako dziewiętnastoletni, zdrowy mężczyzna, oczywistym jest, że nie miałyby żadnych przeszkód do podjęcia i wykonywania pracy. Zwłaszcza, iż istniały ogromne możliwości pracy przy odbudowie kraju po zniszczeniach wojennych. Także fakt, iż wnioskodawca posiadał podstawowe wykształcenie, wbrew temu, co przyjmuje Sąd rozstrzygający, w żadnym wypadku nie przekreślał możliwości zarówno znalezienia, jak i wykonywania korzystnego z punktu widzenia możliwości zarobkowych, zatrudnienia E. B. (1), skoro w okresie powojennym, co słusznie zauważa skarżący prokurator, niewielki odsetek społeczeństwa legitymował się pełnym wykształceniem podstawowym. W tym warunkach za przekonywujące i logiczne należało uznać depozycje apelujących, że w sytuacji, gdyby wnioskodawca nie został pozbawiony wolności, to z całą pewnością po wojnie pracę by podjął, a zważywszy na prezentowaną przezeń w czasie wojny, zaradność w trakcie zatrudnienia w charakterze barmana, także uzyskiwane dochody przewyższałyby koszty jego utrzymania nawet w sytuacji, gdyby podjął planowaną wcześniej, dalszą naukę. Powyższe, z kolei uzasadnia tezę,

że wnioskodawca w związku z pozbawieniem go wolności przez okres 13 lat, wbrew temu, jak przyjął Sąd Okręgowy, poniósł w istocie szkodę, jak twierdzą apelujący

– w postaci utraconych korzyści. Uznając, że przedstawiony przez wnioskodawcę wywód, dotyczący wyliczenia utraty korzyści (1/3 wynagrodzenia), a następnie powtórzony w obu apelacjach, został w sposób właściwy uargumentowany, Sąd Apelacyjny uznał za celowe wydanie orzeczenie reformatoryjnego przez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz E. B. (1) 177 060 zł tytułem odszkodowania

z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku. Ze względu na fakt, że wnioskodawca w toku postępowania odwoławczego zmarł, a zgodnie z treścią zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia i złożonego na rozprawie oświadczenia, spadek po zmarłym nabyła jego córka E. B. (2) i ona występowała przed Sądem Odwoławczym w charakterze strony, odszkodowanie należne wnioskodawcy zasądzono na jej rzecz.

Z tych powodów konieczną okazała się zmiana zaskarżonego wyroku również w przedmiocie zasądzanego zadośćuczynienia. Także zasądzoną w pierwszej instancji kwotę z tego tytułu należało orzec na rzecz następcy prawnego wnioskodawcy – jego córki E. B. (2).

Nadto w uwzględnieniu zarzutu I apelacji prokuratora w zakresie pkt I części rozstrzygającej wyroku przyjęto, iż zasądzone zadośćuczynienie dotyczy represji związanych z wykonaniem wyroku z dnia 20-23 sierpnia 1945 r. Trybunału Wojskowego ZSRR albowiem zarówno z zeznań E. B. (1), jak i z treści uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji wynikało wprost, iż żądanie odszkodowania i zadośćuczynienia było związane z pozbawieniem wolności wnioskodawcy na podstawie wymienionego wyroku Trybunału Wojskowego ZSRR, a nie wskazanego przez Sąd Okręgowy, wyroku 25-31.12.1953 r. Sądu Specjalnego ITŁ „Ż” MJ ZSRR. Lektura pisemnych motywów dowodzi, iż wskazane uchybienie Sądu Okręgowego nie było skutkiem naruszenia art. 413 § 2 pkt 1 kpk, ale wynikało z błędu pisarskiego, co również sugeruje w apelacji prokurator. Niemniej w sytuacji, gdy niezbędnym okazało się wydanie orzeczenia reformatoryjnego, to rozstrzygnięcie omawianej treści w trybie art. 105 § 1 kpk nie miało uzasadnienia.

Z tych powodów, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w sposób wyżej omówiony, kosztami postępowania obciążając Sarb Państwa.